

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J.**, bývajúceho vo V., proti žalovaným **1/.**, bývajúcemu v T., **2/ M.**, bývajúcemu v T. a **3/ P.**, bývajúcemu v T., **o ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 5 C 59/2013, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 2/2015 takto

r o z h o d o l :

Sudkyne Krajského súdu v Trenčíne - predsedníčka senátu J. a členky senátu J. a J.
- n i e s ú v y l ú č e n é z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 2/2015.

O d ô v o d n e n i e

Predsedníčka senátu (6 NcC) Krajského súdu v Trenčíne J. v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 2/2015 (predmetom ktorej je rozhodovanie o námietke zaujatosti voči sudcom Okresného súdu Bánovce nad Bebravou) podľa § 16 ods. 1 O. s. p. predložila vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o námietke zaujatosti, ktorú vzniesol žalobca podaním z 30. októbra 2014 (č. 1. 95 spisu) a z 13. januára 2015 (č. 1. 105 spisu) aj voči všetkým sudcom tohto krajského súdu.

Z obsahu spisu vyplýva, že J. odôvodnil námietku zaujatosti vznesenú voči všetkým sudcom okresného i krajského súdu tým, že nemôžu vo veci konať nestranne a spravodlivo, keďže majú „mnoho desaťročí trvajúce kolegiálne, pracovné aj priateľské vzťahy“ so všetkými troma žalovanými, ktorí sú súdnymi znalcami zapísanými v zozname znalcov Krajského súdu v Trenčíne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trenčíne (§ 16 ods. 1 O. s. p.) neposudzoval predmetnú námietku

zaujatosti vo vzťahu ku všetkým sudcom tohto súdu, ale len k tým z nich, ktorí ako členovia senátu, určeného rozvrhom práce, majú vec prejednať a rozhodnúť. Týmto senátom je senát „6NcC“ Krajského súdu v Trenčíne. Otázkou existencie dôvodov, pre ktoré by boli vylúčení aj ďalší sudcovia tohto súdu, a tiež otázkou nevyhnutnosti prikázať túto vec na prejednanie inému súdu toho istého stupňa, by sa totiž bolo potrebné zaoberať až v prípade, že by členovia senátu, ktorému vec pripadla na prejednanie a rozhodnutie, boli vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Sudkyne Krajského súdu v Trenčíne - predsedníčka senátu 6 NcC J. a členky tohto senátu J. a J., ktorým vec napadla v zmysle rozvrhu práce (ďalej len zákonné sudkyne), k námietke zaujatosti zhodne uviedli, že sa necítia byť zaujaté. J. na doplnenie uviedla, že nemá žiaden pomer k účastníkom konania, ani k veci ani účastníkov konania osobne nepozná. J. poznamenala, že nemá žiadny vzťah k účastníkom ani k prejednávanej veci. J. dodala, že nemá žiadny vzťah k účastníkom ani k veci, žalobcu pozná len ako účastníka konania v inej veci, v ktorej rozhodovala.

Pri posudzovaní námietky zaujatosti najvyšší súd vychádzal z ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O. s. p. je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal najvyšší súd zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon.

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmazení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri

svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej

namietat' zaujatost' dôležitú, ale nie rozhodujúcu; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaných sudkýň senátu 6 NcC je potrebné konštatovať, že sudkyne sa necítia byť zaujaté, pretože podľa ich tvrdení tu neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom ani k ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich nezaujatosti.

Žalobca v námietke zaujatosti argumentuje „dlhoročnými kolegiálnymi, pracovnými aj priateľskými vzťahmi“ všetkých sudcov Krajského súdu v Trenčíne so žalovanými.

Pri rozhodovaní, či uvádzaná okolnosť prezrádza nedostatok nestrannosti sudcov (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti vyššie citovaná judikatúra ESLP vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, ktoré sa ale musia preukázať.

Najvyšší súd pri svojej rozhodovacej činnosti vychádza konštantne z toho, že nestrannosť sudcu nemôže ohroziť skutočnosť, že sudca účastníka pozná z dôvodu pôsobenia na rovnakom pracovisku, pokiaľ tu nejde o vzťah takej intenzity, pre ktorý by tu existovali pochybnosti o jeho zaujatosti. Tobôž keď ide o vzťahy medzi sudcami a súdnymi zmluvníkmi, ktorí sa nestretávajú ani na jednom pracovisku a do kontaktu prichádzajú iba zriedkavo a prevažne písomnou formou. Pokiaľ teda ide o profesionálne, resp. kolegiálne vzťahy sudcov

a súdnych znalcov, ktoré neprekračujú tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o nezaujatosti, lebo táto skutočnosť sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O. s. p. (obdobne napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Nc 1/2012, sp. zn. 7 Nc 35/2012, 8 Nc 6 /2014, sp. zn. 1 Nc 9/2012, sp. zn. 1 Nc 8/2010, sp. zn. 8 Nc 8/2014 a iné). Obsah námietky zaujatosti síce spomína aj priateľské vzťahy namietaných sudcov so žalovanými, nijak ich však vo vzťahu k zákonným sudkyňiam nešpecifikoval. Stanoviská zákonných sudkýň k námietke zaujatosti neprezrádzajú existenciu žiadneho vzťahu k účastníkom konania.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), najvyšší súd nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O. s. p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti zákonných sudkýň J., J. a J. a preto rozhodol, že tieto nevyučuje z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2015

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Zuzana Pudmarčíková